

Telegram den 1. februar 1949 fra den amerikanske ambassadør i Oslo, Bay, til den amerikanske udenrigsminister

Yderst Hemmeligt

68. På min anmodning indbød udenrigsminister [Lange] mig til Udenrigsministeriet i eftermiddag. Tilstede var også den britiske ambassadør, Collier, og departementschef Skylstad. Lange gav os teksten til det norske svar på den sovjetiske note¹ af 29. januar, og som vil blive offentliggjort i pressen i morgen tidlig. Han fortalte, at den russiske note havde vakt harme i den norske regering. Lange sagde, at den norske ambassadør i London, Prebensen, vil opsøge Foreign Office [det britiske udenrigsministerium], medens Morgenstjerne [den norske ambassadør i Washington], der vender tilbage til Washington den 6. februar, vil bede om et møde i State Department [det amerikanske udenrigsministerium] den 7. februar for at aflægge fuldstændig beretning om den skandinaviske møderække, der endte i uenighed i Oslo den 30. januar.

Med særlig henvisning til afsnit 5² i svaret [på den russiske note] siger Lange, at Morgenstjerne og Prebensen vil bede om en mere fylldig forklaring på grundprincippet i Atlantpagten, herunder udstrækningen af det territorium, som pagten gælder for og de gensidige forpligtelser og sådanne yderligere oplysninger, som det norske udenrigsministerium anser for påkrævet til drøftelserne i Stortinget, inden det besluttes, om man vil tage imod indbydelsen til at slutte sig til pagten. Lange sagde om afsnit 6 [i svarnoten til russerne], at skønt regeringen ikke vil lade fremmede lande oprette baser i Norge, vil det ikke desto mindre være helt i overensstemmelse med norsk politik at indgå i drøftelser og forberedelse af forsvar imod eventuelle angreb. Norge forberedte sig på at indgå i konferencer med de fremtidige vestmagter og primært USA med henblik på at planlægge militær strategi og forsvar. Morgenstjerne vil derfor spørge den amerikanske udenrigsminister om, hvor hurtigt amerikansk militær bistand til Norge vil kunne forventes under pagten.

Lange forklarede, at mødet i Oslo var strandet på Norges faste beslutning om til enhver tid at ville have sin fulde frihed til at indlede og gennemføre militære drøftelser. Sverige var hårdnakket afvisende på dette punkt. [...]

Lange indrømmede, at Arbejderpartiet er delt, men ikke nok til at blokere for en afstemning i Stortinget til fordel for pagten. På spørgsmålet, om den sovjetiske note vil skærpe splittelsen i partiet, svarede Lange, at noten vil styrke den opposition, der stadig nærer illusioner om det sovjetiske samfundssystem. Sammen med svorne tilhængere af skandinavisk neutralitet og dem, der eventuelt lader sig påvirke af den danske beslutning (se nedenfor) vil modstandernes antal yderligere øges. Regeringen er især bekymret over dette frafald i dette valgår.

Lange anser det nu for yderst tvivlsomt, om danskerne vil tilslutte sig Atlantpagten. Den danske delegation [ved mødet i Oslo] har meddelt Lange, at dansk tilslutning vil splitte den socialdemokratiske regering i to halvdele, og at regeringen sikkert ikke vil risikere en sådan splittelse.

På spørgsmålet, om svenskerne måske vil skifte standpunkt senere, anser Lange det for umuligt. Den svenske delegation har bekræftet, at deres neutralitet bygger [alene] på strategiske hensyn, da Sverige anser sig for ideologisk og økonomisk forbundet med Vesten.

[...]

Kilde: *Foreign Relations of the United States, 1949, bind IV, s. 61-62.*

---

¹ **Den sovjetiske note af 29. januar 1949**, der mistænkeliggør planerne om en Atlantpagt og Norges motiv til at slutte sig til pagten, opfordrer bl.a. den norske regering til at "klarlægge den norske regerings stilling i spørgsmålet om Atlanterhavspagten" og om "at meddele, om den norske regering påtager sig nogen forpligtelser over for Atlanterhavspagten med hensyn til placering af militære fly- eller flådebaser på Norges territorium".

I **det norske svar den 1. februar 1949** siges det bl.a. [i afsnit 5], at eftersom forhandlingerne om et nordisk forsvarsforbund mellem de tre skandinaviske lande ikke har resulteret i den nødvendige enighed om forudsætninger og konsekvenser af et sådant forbund, vil den norske regering under hensyn til landets beliggenhed ved Atlanterhavet og dets stilling som udpræget søfartsnation undersøge former og vilkår for Norges deltagelse i et regionalt sikkerhedssystem, der omfatter landene ved Atlanterhavet.

I afsnit 6 i det norske svar siges det, at Norge "ikke vil tiltræde nogen overenskomst med andre stater, som indebærer forpligtelser for Norge til at åbne baser for fremmede magters stridskræfter på norsk territorium, sålænge Norge ikke er angrebet eller udsat for trusler om angreb."

² Se fodnote ovenfor, andet afsnit.